

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels „ 0.12 1/2
„ „ „ 1000 „ „ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in de gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in één's schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

De administrateur bericht hierbij, dat wegens te late levering door de papierfabriek inplaats van het lila-omslag tijdelijk wit gebruikt wordt.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — De Indische Afdeeling der Brusselsche wereldtentoonstelling in 1910. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Feuilleton. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Litteratuur overzicht. — Leeszaal. — Officiële Berichten. — Passagierslijst.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

I. Aardschokken en vloedgolf.

Bij het Departement van Koloniën is dezer dagen het volgend telegram van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië ontvangen:

„In den nacht van drie op vier Juni vonden hevige aardschokken in Korintji (Parangsche Bovenlanden) plaats gepaard met een vloedgolf. Tweehonderddertig dooden; veel gewonden; belangrijke schade.

De noodige maatregelen tot het verleen van hulp en bijstand zijn getroffen.”

Op bovenstaand bericht heeft het Dagelijksch bestuur der Vereeniging „Oost en West” onzen vertegenwoordiger te Batavia uit het ondersteuningsfonds der Vereeniging f 25 ter beschikking gesteld voor de noodlijdenden tengevolge van die ramp.

Wie der afdelingen, of van de leden van „Oost en West” het ondersteuningsfonds wenschen te stijven ter verleen van verdere hulp, zoo noodig bij dezen, of bij nadere rampen van hooger hand, die onze Indië treffen, worden beleefd verzocht hunne bijdragen (de geringste is welkom) te storten bij, of over te maken aan den penningmeester der Vereeniging, den heer A. A. C. Harting (kantoor Heulstraat no. 17, den Haag).

Een inschrijvingsbiljet vindt men aan de achterzijde van den omslag van dit blad.

II. Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging „Oost en West” te Utrecht, op Zaterdag 10 Juli a.s. des namiddag ten 2 1/2 ure in het Hotel de l'Europe, aan het Vreeburg.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der algemeene Vergadering te Brèda

gehouden op 11 Augustus 1908. (Zie Kol. Weekblad 20 Aug. 1908 no. 34).

3. Verslag omtrent de werkzaamheden en den toestand der Vereeniging in het afgelopen jaar. (Zie Kol. Weekblad 3 Juni 1909 en vlg.)

4. Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer.

5. Voorziening in de vacatures van het Hoofdbestuur.

Aan de beurt van aftreding en de aanbevolen kandidaten zijn:

Naam der afdeling.	Namen der aftredende kandidaten.	Namen der aanbevolen kandidaten.
's Gravenhage.	L. A. Bakhuis.	A. B. J. Prakken, voorz. en B. A. J. van Delden, secret. v/h. bestuur.
Apeldoorn.	O. H. Kuijk.	J. H. Calmeijer, gep. kapt. t/z. en G. Koldewijn.
Zuffen.	Th. J. A. van Zijl de Jong.	Th. J. A. van Zijl de Jong en C. G. Lagerwey.
Nijmegen.	J. L. Pierson.	Mr. W. C. van Benthem Jutting en Jhr. C. M. E. B. C. van Bose.
Amsterdam.	Mr. H. Smeenge.	Mr. H. Smeenge en H. R. du Mosch.

Ook moet worden voorzien in de tusschentijdsche vacature van een onder-voorzitter en in die ontstaan te Rotterdam door de verhuizing naar 's-Gravenhage van Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weijler.

6. Benoeming der Commissie tot onderzoek der Rekening en Verantwoording over 1909.

Voorgesteld worden de heeren: A. H. G. Fokker; Mr. J. H. Andries; W. van der Zijl en als plaatsvervangende leden de heeren: A. K. Nolthenius; J. G. Martens; A. B. J. Prakken.

7. Begroting 1910.

8. Voorstel van de afd. Utrecht (Kol. Weekbl. 18/3-09-11).

9. Voorstel van de afd. Zuffen (Kol. Weekbl. 8 April 09-14).

10. Statuten en Reglementen der afdelingen; Verschil met de afd. 's-Hage over art. 16 van het Ontwerp Huish. Reglement, luidende:

Art. 16. Het Hoofdbestuur kan over de geldmiddelen der vereeniging, voortspruitende uit contributien, uit de geldelijke voordeelen in artikel 7 der statuten bedoeld, en uit renten van kapitalen beschikken, ter bestrijding van de kosten veroorzaakt door den dagelijkschen gang van zaken en door de uitvoering van eenige bepaling in statuten of huishoudelijk reglement.

In de jaarlijksche algemeene vergadering worden telkens voor het volgende jaar de grenzen vastgesteld, binnen welke de uitgaven zich mogen bewegen.

Andere uitgaven of uitgaven boven of buiten een door de algemeene vergadering vastgestelde begroting mogen niet plaats vinden zonder uitdrukkelijke goedkeuring of bij dringende noodzakelijkheid, erkend door minstens twee-derde van het aantal hoofdbestuursleden, onder nadere bekrachtiging der algemeene vergadering.

11. Mededeeling betreffende propaganda, restaurant Laan v. Meerdervoort den Haag, vroegere geldleening en hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

JAARVERSLAG, aangaande den staat der Vereeniging „Oost en West” en hare verrichtingen gedurende het jaar 1908.

(Vervolg en slot.)

Par. 6. Werkzaamheden der Commissies.

Zooals bekend is, wordt het Hoofdbestuur bijgestaan door 3 commissies, n.l.:

a. De commissie tot verspreiding van populaire kennis omtrent Nederlandsch Oost- en West-Indië.

b. De commissie tot bevordering der Nederlandsch Oost- en West-Indische Nijverheid, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

c. De commissie van Redactie voor „Het Koloniaal Weekblad.”

Ieder dier commissies kon gedurende dit verslagjaar op voortgezette actie en ook op zeker succes wijzen.

Commissie a, gewoonlijk die van „propaganda” genoemd, gaf uit de navolgende werkjes:

1o. „Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn”, door J. H. en H. B.

2o. Onze Oost II; „lets over het zieleleven van den inlander”, door F. J. Bezemer.

De uitgafte geschiedde voor gezamenlijke rekening van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen en de Vereeniging „Oost en West”, bij de firma S. R. van Looy te Amsterdam.

In de Hoofdbestuursvergadering van 17 October 1908 sub. IX werd voor het tweede boekje een bedrag van f 70.— toegestaan.

Het ligt thans in de bedoeling, om — als de stand der kas zulks toelaat — voor het jaar 1909 een dergelijk populair werkje te doen uitgeven over „Onze West”; vooraf is echter het gevoelen ingewonnen van den vertegenwoordiger onzer Vereeniging in West-Indië omtrent de gerezen vraag: of het niet in het belang der zaak zou zijn om die opdracht te geven aan een persoon, die in West-Indië verblijft houdt en door zijne kennis van plaatselijke toestanden beter dan iemand anders in staat is het Nederlandsch publiek op deskundige wijze in te lichten?

Zoo veel mogelijk zal in deze de voorkeur worden gegeven aan een ook letterkundig aangelegd schrijver.

De oplaag van elk der bedoelde populaire werkjes bedroeg 600 exemplaren; zij zijn verkrijgbaar respectievelijk voor f 0.10 en f 0.05 per stuk.

Aan verschillende instellingen en Vereenigingen werden present-exemplaren uitgereikt.

Commissie b bleef hare belangstelling toonen en, voor zooveel mogelijk en noodig, ook hare ondersteuning schenken aan tentoonstellingen, die in het verslagjaar op de navolgende plaatsen werden gehouden:

1o. te Leiden in de maand Augustus 1908, ter gelegenheid van het Nederlandsch Taalcongres, waarbij een prijs, bestaande uit een zilveren medaille, werd behaald.

2o. te Rotterdam op Zondagen van af 13 September 1908.

Beide tentoonstellingen trokken de aandacht en werden goed bezocht, terwijl tal van voorwerpen tegen goeden prijs van de hand konden worden gezet.

Overal, waar de commissie van nut kon zijn, verleende zij hulp en steun.

In het gebouw van de door „Oost en West” in het leven geroepen Naamlooze Vennootschap „Boeatan”, Heulstraat 17, te 's-Hage, tevens verkooplokaal, wordt eene doorlopende tentoonstelling gehouden van artikelen van Nederlandsch Oost- en West-Indische Kunstnijverheid en Huisvlijt, welke wij in de daadwerkelijke belangstelling van de leden der Vereeniging ten zeerste aanbevelen.

Onder meer trekken daar bijzonder de aandacht de fraaie koperwerken, afkomstig van Tokotonan, de coöperatieve winkel der gezamenlijke Inlandsche koperwerkers van Soerabaja, evenzoo die uit de Padangsche Bovenlanden, niet minder de Javaansche batik, de weefsels en het vlechtwerk uit alle deelen van den Archipel, lederwerk van de Vereeniging Djocjasche Kunstarbeid, enz. enz.

Uit Suriname gebruiksvoorwerpen van prachtige houtsoorten vervaardigd, uit Curaçao hoeden, kantwerk, enz.

Hier zij bovendien nog bekend gesteld, dat door „Boeatan” in het jaar 1908 aan den heer P. J. Ducro onder geldelijken steun de opdracht werd verstrekt om aan de Javaansche batiksters plaatselijk te leeren hoe zij met hare werkstukken in andere maten dan die van de Javaansche kleedingstukken kunnen maken, ten einde deze met succes afzet te doen vinden ter Europeesche markt.

In het Koloniaal Weekblad van 12 November 1908 No. 46 gaf de heer P. J. Ducro, naar aanleiding van die opdracht, eenige zeer belangrijke mededeelingen, waarnaar wordt verwezen.

Voorts bijverde zoowel deze commissie als Boeatan zich voor de Curaçaosche hoedenvlechterij, welke tak van Nijverheid, volgens de berichten, die tot het Hoofdbestuur kwamen, achteruit ging, tengevolge van het feit, dat het stroo van Venezuela van mindere kwaliteit was dan het Columbiaansch stroo en men met de hoeden, van laatstgenoemd materiaal vervaardigd, betere prijzen kon bedingen dan met de Venezuelaansche hoeden.

Een en ander had tengevolge, dat het bestuur van Curaçao bezendingen stroo uit Columbia had besteld, om te worden uitgedeeld aan de vlechtsters in de verschillende districten, en op die wijze er naar wilde streven om dien tak van Nijverheid weder tot bloei te brengen.

Ten einde na te gaan, of op de markt in Europa afdame op groote schaal mogelijk was, en tegen welken prijs ze per dozijn konden worden van de hand gezet, ontving het Hoofdbestuur van den Gouverneur van Curaçao een dozijn hoeden, als monsters vervaardigd van Columbiaansch stroo en werd de gelegenheid geboden om ons in verbinding te stellen met eenige toonevende personen op dit gebied.

De uitkomsten dier bemoeiingen zijn aan den Gouverneur van Curaçao en aan den heer Dr. H. Ferguson te Willemstad medegedeeld, met verzoek ons, waar nu de bezwaren die de Venezuelaansche hoeden aankleven, bekend zijn, te willen inlichten, hoe verder onderwerpelijk aan de eischen, die de Europeesche markt aan stroohoeden stelt, kan worden tegemoet gekomen.

Met belangstelling wordt het antwoord hierop tegemoet gezien, terwijl het Hoofdbestuur zich gelukkig zou rekenen als het eenigszins kon bijdragen tot de verheffing van een industrie, die aan een belangrijk gedeelte van de Curaçaosche bevolking een goed bestaan kan opleveren.

Het Koloniaal Weekblad. Reeds lang was het de overtuiging van allen, dat, wilde de Vereeniging „Oost en West” in alle opzichten aan de vervulling van hare werkelijk grootsche taak voldoen, het orgaan der Vereeniging, „Het Koloniaal Weekblad”, ook in het belang van een goede propaganda, meer en meer moest kunnen worden verbeterd en opgevoerd.

De dagelijkse leiding van het orgaan is toevertrouwd aan eene Commissie van Redactie, waarvan de leden, op voordracht der commissie van toezicht, worden benoemd door het Hoofdbestuur.

Eene instructie met leidraad voor die redactie-

commissie kwam tot stand, en zal weldra in werking treden.

De Redactie-commissie is thans samengesteld als volgt:

Mevrouw N. van Zuylen—Tromp, voorzitter; Jhr. O. van Berensteyn, secretaris; W. van der Zijl, administrateur-penningmeester; J. J. Meijer, W. C. Muller, leden.

In de te Breda gehouden jaarlijksche Algemeene Vergadering op 11 Augustus 1908 werd het lezaat Post, groot f 5000.—, hetwelk sedert, bij acte van gesloten bewaargeving, bij de Nederlandsche Bank berustte, ter beschikking van het Hoofdbestuur gesteld, mede voor de propaganda en uitbreiding van Het Koloniaal Weekblad, waarin al dadelijk twee nieuwe rubrieken, „Wat de Inlander zegt” en „Wat de Chinees vertelt” werden opgenomen, bewerkt door een persoon, die goed bekend is met aard en taal van den Inlander van Ned.-Indië in het algemeen en den Javaan in het bijzonder.

Geen enkel Nederlandsch Nieuwsblad heeft hier nog in Indië een dergelijke rubriek, hetgeen voorzeker de waarde van het Koloniaal Weekblad verhoogt.

Natuurlijk stelde een en ander hoogere geldelijke eischen, doch het Hoofdbestuur kwam aan die eischen tegemoet door het verlenen van de machtiging om de Begroting van uitgaven van het Koloniaal Weekblad jaarlijks te verhoogen en van f 1250 op f 1600 's jaars te brengen.

Aangezien de exploitatie van Het Koloniaal Weekblad, blijkens een door het Hoofdbestuur ingesteld persoonlijk onderzoek, een schardepost bleek voor de uitgevers, werd aan de Electriche Drukkerij „Luctor et Emergo”, bij beschikking van het Hoofdbestuur van 26 October 1908, toegekend eene geldelijke tegemoetkoming van f 5 per weekblad, in te gaan met 1 October 1908 tot ultimo Maart 1909.

Het Hoofdbestuur stelt zich, na het nemen van onze voorzieningen, voor, dat zijne verwachtingen niet zullen worden teleurgesteld, en dat het Weekblad van de Vereeniging, waaraan de presidente en de leden der Redactie-commissie hunne beste krachten blijven geven, door de leden altijd gaarne ter hand zal worden genomen.

De Redactie-commissie blijft streven naar vooruitgang en houdt zich voor wenken ten deze al tijd zeer aanbevolen.

Na kennisname van het vorenstaande, zal het den lezer zeker niet moeielijk vallen zich eenigszins een beeld te vormen van de taak en van de werkzaamheid der Vereeniging, ook gedurende het afgelopen jaar, voor zoover hare zeer beperkte geldmiddelen haar daartoe in staat stelden.

Moge dit verslag, dat met zekere zorg werd opgemaakt, dan ook niet in onverschilligheid naar de papiermand worden verwezen, doch velen opwekken om zich als lid te doen inschrijven van de Vereeniging „Oost en West”, deze te steunen in hare nuttige taak en haar in staat te stellen steeds meer te voldoen aan haar Hoofddoel:

„Het verspreiden van populaire kennis omtrent „onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende, de en ook door het verlenen van onderlinge hulp „ware belangstelling en liefde aan te kweken tusschen Nederland en hier ginds.”

's-Hage, 1 Mei 1909.

E. VAN ASSEN, Secr.

In Het Koloniaal Weekblad van Donderdag 3 Juni 1909 no. 22 is het aantal leden van de Afdeling Leiden opgegeven als te zijn: 56 gewone leden en 1 donateur.

Volgens later ontvangen mededeeling van den secretaris van het afdelingsbestuur te Leiden moeten deze getallen respectievelijk bedragen 63 en 2.

De Indische Afdeling der Brusselsche wereldtentoonstelling in 1910.

In de regeeringscommissie voor de Brusselsche tentoonstelling heeft Mr. C. Th. van Deventer zitting, in het bijzonder belast met de leiding der Indische afdeling. Hij is dan ook voorzitter der thans benoemde Indische sub-commissie, hier te lande bestaande uit de heeren:

J. R. Couperus, J. J. Staal, J. H. Abendanon, Dr. M. Greshoff, Jac. Musly, A. E. J. Bruinsma, R. A. v. Sandick, J. Th. Gerlings, C. Baard; Mr. J. E. Ramaër, J. A. C. Sleyster, C. J. Hasselman, W. H. Bogaardt, Mevr. N. v. Zuylen—Tromp, K. H. H. v. Bennekom, C. A. den Tex, Alex. A. Holle, Jhr. H. Roël, M. van Geuns, C. Lambrechtsen van Ritthem, Mr. A. G. N. Swart.

En voor West-Indië: Dr. H. Havelaar, Mr. Dr. C. F. Schöch, J. G. von Hemert, Dr. J. Broeke, J. A. Sniijders Jr., A. Charlouis.

Te Batavia werd eveneens onlangs ingesteld eene commissie onder den naam van „Nederlandsch-Indische commissie voor de wereldtentoonstelling te Brussel in 1910”, en aan haar is de zorg opgedragen voor eene waardige vertegenwoordiging van Nederlandsch-Indië op de in het jaar 1910 te Brussel te houden wereldtentoonstelling, zoomede voor het bijeenbrengen, ontvangen en verzenden van de voor die tentoonstelling bestemde voorwerpen.

Tot leden der commissie zijn benoemd:

Mr. G. Vissering, president der Javasche Bank, Raden Toemenggoeng Aria Achmad Djajadiningrat, regent van Serang, K. Heijne, afdelingschef bij het departement van landbouw, Mr. H. 's Jacob, voorzitter der Kamer van Koophandel, en nijverheid te Batavia, chef der firma Reynst & Vinju, D. van Hinloopen Labberton, leeraar aan de afdeling B van het gymnasium Willem III te Batavia, A. F. Marmelstein, lid van de Factorij der Nederlandsche Handelmaatschappij, P. de Roo de la Faille, inspecteur voor agrarische zaken, J. C. H. de Voogt, gepensionneerd generaal-majoor titulair der genie en T. H. V. Zimmerman, chef der firma Maintz & Co, met aanwijzing van den heer Mr. G. Vissering als voorzitter en met de uitnoodiging aan de commissie om uit haar midden een secretaris en een penningmeester te kiezen. De commissie is gewachtigd om onder nadere goedkeuring der regeering zich leden toe te voegen en om daar, waar zij dit noodig acht, sub-commissies in het leven te roepen.

Uit de O.-I. Mail.

Ingehuurd.

Men schrijft aan de Java bode:

De Nederlandsche Handelmaatschappij zal haar contract met den staat weer voor vijf jaren verlengen*). Minister Idenburg heeft verklaard, de vaste overtuiging te bezitten, dat de bestending van de relatie met de Nederlandsche Handelsmaatschappij moet geacht worden te zijn in het belang van den lande, een overtuiging, die niet weinig versterkt is bij dien staatsman, nadat door hem ten deze voorlichting was gevraagd bij den heer J. A. van Delden, vroeger chef van de firma Reynst & Vinju te Batavia.

De heeren van Delden en Idenburg hebben gelijk: de regeering kon niet beter doen dan getrouw te blijven aan haar commissionair. Zij betaalt wel is waar royaal voor de bewezen diensien, maar wordt in ruil daarvoor dan ook royaal en *first rate* behandeld en kan met haar *chargé d'affaires* voor den dag komen, wat ook veel waard is. Uit eigen beweging heeft de Nederlandsche Handelmaatschappij het te berekenen commissieloon voor het gouvernementen tin van 1½ op 1¼ pct. teruggebracht en faciliteiten aangeboden voor tusschentijdse opzegging van het contract.

Of van die faciliteiten gebruik zal worden gemaakt? Of de regeering aanleiding zal vinden, gelijk haar recht is en de veranderde commercieele verhoudingen in de kolonie wenschelijk en gewettigd zouden kunnen doen achten, om de verhouding tusschen de in Indië en in Nederland verkocht wordende hoeveelheden gouvernementenproduct te wijzigen? Of het nieuwe consignatiecontract van de Nederlandsche Handelmaatschappij tevens het laatste zal zijn? Dit zijn open vragen, en vragen tevens die voor het groote handelslichaam minder wegen dan algemeen pleegt geloofd te worden.

De dagen, toen de commissie, op de koffie alleen, een zuiver overschot van 1½ miljoen gulden gaf, zijn al lang voorbij. Het eenige product, dat nog voldoende profijt oplevert, is het tin. Maar alles te zamen bedraagt hetgeen de Nederlandsche Handelmaatschappij aan den staat verdient, in den vorm van commissieloon, slechts een fractie van het profijt, dat dit als bankinstelling en onderneming van nijverheid geconstrueerde handelslichaam verdient met haar reusachtig operatiekapitaal van f 100 miljoen.

De besomde commissie bedroeg in 1894 en 1903 en is begroot voor 1909 op:

	1894	1903	1909
Koffie	f 202.719	f 66.502	f 27.660
Kinabast	- 2.031	- 4.546	- 3.712
Tin	- 77.721	- 351.153	- 245.815
	f 282.453	f 422.204	f 276.187

*) Gelijk men weet, heeft de Kamer de overeenkomst reeds goedgekeurd.

Als van dit commissieloon wordt afgerekend hetgeen betaald moet worden aan salarissen en algemeene onkosten, is het wel duidelijk, dat de Nederlandsche Handelsmaatschappij niet der wanhoop een prooi zal zijn, wanneer te eeniger tijd hare relatien met den staat verbroken mochten worden.

Sinds lang wordt het consignatiestelsel getukking niet meer beschouwd als het eenig zaligmakende. Meer en meer gaat de regeering er toe over, en met het beste gevolg, om het kwanum der in Indië ter markt gebrachte goederen te verbeteren op te voeren, ofschoon de climax naar veler meening nog veel te gering is.

Tot dusver staat de Nederlandsche Handelsmaatschappij voor directe mededinging ten deze niet vrij; en het kon zeer goed zijn, dat zij, indien hare langjarige relatien met den staat en haar eigen geschiedenis haar niet tot op zekere hoogte verplichten den staat te blijven dienen als commissienaar, zoolang deze hare diensten begeert — dat zij, zeggen wij, als handelslichaam misschien wel de voorkeur zou geven aan vrije mededinging, zonder consignatie.

Het verkoopen van alle indische producten op de indische markten zal echter voorloopig wel toekomstig muzek blijven, zoodat de kompanie ketji haar oudere zuster wel trouw ter zijde zal blijven, gelijk te hopen is ook. Want het zou waartijk geen goede ruil zijn, indien de regeering deed, gelijk haar zoo vaak geraden is: de verzending, den verkoop en het decredere der goederen producten door ambtenaren te doen regelen.

De werkwijze van de Nederlandsche Handelsmaatschappij als commissienaar van het gouvernement is niet goedkoop en ouderwetsch omslachtig.

Een picol koffie kost niet meer of minder dan f 3.75 eer het van Java naar Nederland gebracht, en daar verkocht is.

Maar hoe zou die kostennota zijn, wanneer transport en verkoop ambtelijk moesten geschieden?"

De onlusten in Tegal.

Uit deze plaats schrijft men aan het Soer. Hbld.: In vervolg op mijn schrijven over het plaats gehad hebbende opstootje alhier in een voorgaand nummer, kan ik nog mededeelen, dat verscheidene Arabieren, die daaraan medeplichtig waren, voorloopig in hechtenis zijn tot tijd en wijle deze zaak zal zijn onderzocht. Wat mij echter verbaasde, is het volgende: De zoon van den luitenant der Arabieren, die in deze zaak een even groote rol heeft gespeeld als de anderen, werd na een verblijf van slechts 24 uur uit de gevangenis ontslagen.

Mr. Van Hasselt voor deze zaak speciaal hier overgekomen, heeft reeds verscheidene chineesche getuigen gehoord!"

De koppensnellers in Borneo.

In de Javabode dd. 20 April werd een telegram uit Pontianak overgenomen, waarin melding werd gemaakt van het feit, dat twee engelsche residenten aldaar aankwamen om een apologiebrieff aan te bieden voor Dajaks uit Sarawak van 34 Dajaks, die op nederlandsch grondgebied woonden. De Singapore Free Press deelt merommentrent eenige bijzonderheden mede, waaraan het onderstaande ontleend wordt:

„Een aantal Dajaks aan de Boven-Kapoeas trok over de grens van Sarawak om zout en andere voorraden op te doen, en van die gelegenheid maakte een Dajakstam uit Sarawak gebruik, om naar het nederlandsche grondgebied te trekken teneinde daar eenige koppen te snellen. Zij vermoordden de in de nederzetting achtergebleven vrouwen en kinderen en enkele hulpbehoevenden en voerden de overige vrouwen en kinderen als gevangenen en slaven mede. Het mocht der politie van den Rajah Brooke, onder de residenten Baring Gould en Ouwen, gelukken de moordenaars te achterhalen, velen van den stam gevangen te nemen en zich eveneens meester te maken van de 34 gesnelde hoofden, die de Dajaks als zegeteeken beschouwen.

Het stoomjacht Zahora van de regeering van Sarawak stoomde den 19en dezer te Pontianak de Kapoeas-rivier op. Aan boord bevonden zich de reeds genoemde residenten, 14 Dajaks, die aan de moordenaars ontkwamen en zich redden door een vlucht naar Sarawak. 2 kinderen, die door de koppensnellers als gevangenen waren medegevoerd. De residenten brachten ook de 34 afgehouden hoofden over om die aan de vertegenwoordigers der nederlandsche regeering ter hand te stellen, teneinde de slachtoffers te kunnen identificeren. Deze hoofden zouden later kunnen worden afgestaan aan de familie van de slachtoffers.

Uit het gebeurde zou men kunnen afleiden, dat het koppensnellen aan de nederlandsche grens in

Sarawak weer in vollen gang is, niettegenstaande beide genoemde regeeringen alles in het werk stellen om dat afschuwelijk gebruik uit te roeien, zegt het Straitsblad."

Een Rus in den Oosthoek.

Naar het Soer. Hbld. verneemt, wordt tegen den 21en Mei a.s. te Soerabaja terugverwacht van zijn reis naar de Key- en Aroe-eilanden (ter bestudeering van de flora aldaar) de russische professor dr. Rothers. Zijn hooggeleerde gaat dan met aanbevelingsbrieven van professor Treub direct den Oosthoek in, eveneens voor botanische studies.

Men heeft tegenover professor dr. Rothers blijkbaar hoog opgegeven van het aangrijpende schoone Idjen-plateau en van de verrukkelijke Oengoeppeng.

Feesten te Koeta-Radja.

Een correspondent schrijft hierover aan de Javabode:

„Dank zij een telegram uit Medan, per bulletin alhier verspreid, was een ieder den 30sten April bekend met de blijde gebeurtenis in ons Vorstenhuis. 's Avonds trok een ieder naar de sociëteit, waar vol geestdrift volksliederen werden gezongen; daar werd gedanst, gesprongen, gelachen; men was er bijna dol van vreugde. De heer Kugelmann, die tegenover de sociëteit woont, had tegen de boomen op zijn voorerf een illuminiatie van gasolinelampen aangebracht, hetgeen met den lichtgloed uit het sociëteitsgebouw een aardig effect opleverde. Weldra kwam de muziek van het 3e bataljon op het appél, getooid met oranje, begeleid door een tiental fakkel-dragenden en omstuwd door jong en oud ging het onder opwekkende marschen de kota door. Tegen het kriecken van den morgen brandde er op de sociëteit nog licht!!!

Den volgenden morgen omstreeks half negen kwam het officiëele telegram. Een half uur later trok de muziek, voorafgegaan door alle tamboers en hoornblazers, overal rond, nu en dan stilstaande om het Wien Neerlandsch Bloed te spelen. De schooljeugd was reeds losgelaten, en marcheerde voor de muziek uit, terwijl alles, wat niet verhinderd was, daar achter aan haakte. Weldra werden alle bureau-deuren met een smak dichtgegooid; van werken kwam niets meer dien dag. 's Avonds trokken de amboineesche onderofficieren, voorzien van lampions en met tamboers en hoornblazers voorop, door de stad, onder hoerageroep en het zingen van volksliederen.

Maandag den 3den Mei had een groote parade plaats, geïnspecteerd door den civiel en militair gouverneur. Van het paradeveld trokken de troepen met muziek en vaandel door de stad, waarbij de gouverneur met zijn staf achter de muziek mee reed.

Dienzelfden dag werd het bericht ontvangen, dat de gouverneur benoemd was tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw. Dien avond hield Z.H.E.G. receptie in de sociëteit. Onnoodig te zeggen, dat het er stampvol was; iedereen maakte gaarne van de gelegenheid gebruik om den sympathieken kolonel en diens niet minder sympathieke echtgenoot met zijne decoratie geluk te wenschen. Ook de europeesche onderofficieren kwamen met fakkel en lampions aanmarcheeren, om den gouverneur te complimenteeren. De gouverneur en zijne echtgenoot reden omstreeks 10 uur huiswaarts. Vele bezoekers bleven echter. Wéér is het laat geworden op de sociëteit!

Den 11en Mei beginnen de 3-daagsche feesten. Waar bij het ontvangen van het blijde nieuws zoo veel geestdrift betoond werd, twijfel ik niet, of de feestviering zal een succes zijn voor Koeta Radja."

Eene nuttige instelling.

Weldra zal onze gemeente een zeer nuttige instelling rijker zijn, schrijft de correspondent van het Soer. Hbld. te Kraksaän. Door de gezamenlijke suikerfabrieken hier in den omtrek is besloten tot het bouwen eener kliniek voor hare employés.

Het gebouw, volgens al de eischen des tijds ingericht, zal zes kamers bevatten en tevens eene zaal voor inlanders.

Zooals vanzelf spreekt, zal dr. Scheltama, onzen gemeente-geneesheer, de geneeskundige practijk, opgedragen worden, terwijl het huishoudelijk bestuur zal berusten in handen eener europeesche dame, bijgestaan door eene verpleegster. Wel een zeer nuttige instelling, waarvoor men den administrateurs der respectieve suikerfabrieken een woord van lof niet mag onthouden en waarmee we tevens de suiker-employés in het Kraksaänsche van harte geluk mogen wenschen.

In eene dringende behoefte is hiermede alweer voorzien.

Zooeven verschenen in M. VAN DER BEEK's Hof-boekhandel en alom verkrijgbaar gesteld:

DE WERKKRING VAN DEN CONTROLEUR OP JAVA.

Prijs 40 cent.

HET BOSCHWEZEN IN NEDERLANDSCH INDIË.

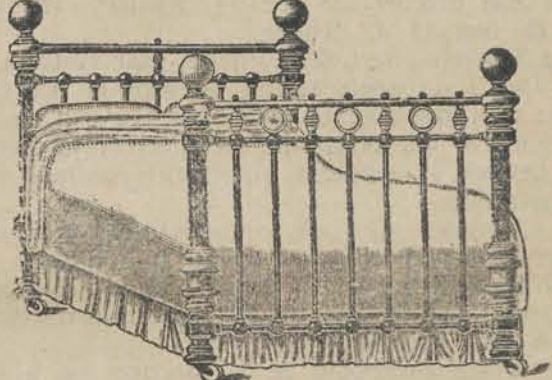
Prijs 60 cent.

Beide Lezingen gehouden door den Heer A. J. H. EYKEN, Controleur B. B., resp. 26 Maart '09 in de Indol. Vereen. te Leiden en 5 Febr. '09 in de Ned. Bestuursacademie.

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.

TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

— GROOTE KEUZE — van af het beste tot het eenvoudigste.

MAGAZIJNEN GESLOTEN VAN half een TOT twee UUR.

Taxatie en Onderzoek.

TAXATIE van handelszaken en koopmansgoederen, bij zaakdeelneme, koop en verkoop, brand- of waterschade; bij scheiding en erfenis.

**H. van Holk, Notarieel-
Accountant**
42 Gedempte Burgwal 42
DEN HAAG.

Accountants-onderzoek.

**„C“-School.
MUZIEK-ONDERWIJS**

Nieuwe Snel-methode om kinderen of volwassenen, alvorens zij een instrument gaan beoefenen, eerst aanschouwelijk de beginselen te leeren 1o. der muziek: de notenleer, maatverdeeling, tempo's, rusten, het nauwkeurig lezen uit de 3 sleutels, enz.; 2o. der techniek: de pianotoetsen-kennis, viool- en dwarsfluitgrepen of die van 't koperen-instrument.

Compleet in 10 lessen.

Leuke Leermiddelen, Puzzle's, Zandfiguren. enz.

Lessen aan 't strand f2.50, aan huis f1.50, avondlessen f1.00, klas- of schoollessen f0.50 de persoon.

Schrijf een briefkaart aan de Directie van de „C“-SCHOOL, Ged. Burgwal 42, DEN HAAG. Spreekuur 's morg. 8—10. (Assistente gevraagd.)

Expositie van schilderijen.

De *Deli Courant* heeft een aangename tijding voor hare lezers. Het was bekend, zoo zegt het blad, dat de kunstschilder F. J. du Chattel ook de Oostkust zou bezoeken, teneinde pittoreske gedeelten van het landschap op het doek te brengen en te exposeeren; enkele ingewijden wisten dat mevrouw du Chattel en hij reeds een maand in Deli vertoeven, de gasten zijn der familie Van Vollenhoven. Van een expeditie verluiddede echter tot nog toe niets, tot er thans zekerheid is gekomen. Op de zaal van het Hotel de Boer is thans de hand gelegd en zal daar een serie, nagenoeg uitsluitend in Indië tot stand gekomen waterverfschilderijen worden te kijk gesteld.

Chineezers naar Holland.

Den 27sten Mei vertrekt naar Holland, zegt het *Bat. Nwsbl.*, de heer O. G. Khauw, die zich met zijn gezin te Amsterdam gaat vestigen voor de opvoeding van zijn kinderen. Met hem vertrekken tevens zijn broeder, de heer O. Khauw, en zijn neef, de heer H. D. Thung.

Van Semarang vertrekt, eveneens naar Holland, de heer Tan Toan Soen, terwijl de kapitein der Chineezers te Tangerang, de heer Oeij Dji San, en de heer Khouw Wie Seng, die reeds eerder in Nederland geweest is, eveneens binnenkort daarheen zullen vertrekken.

De Chineezers gaan allen naar Nederland, om hun kinderen een goede opvoeding te kunnen geven. Zij denken over eenige jaren terug te keeren en hopen hun zonen dan in een goede gouvernementsbetrekking te zien geplaatst.

Het is niet overbodig er de aandacht op te vestigen, dat deze Chineezers, die zich Hollanders voelen, hun kinderen in Nederland laten studeeren en niet in China.

Maar... als die Chineezers hier terugkomen uit Holland, waar zij zich als vrij man konden bewegen, dan moeten zij — al zijn zij dokter en meester — een pas aanvragen, willen zij niet als een koelie in den nek worden genomen, merkt het *Bataviaasche* blad op.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Uit het voorloopig verslag, door de Koloniale Staten uitgebracht op de ontwerp-verordening betreffende spoorwegopname tusschen Paramaribo en Voorzorg en peilschaafwaarnemingen aan de Saramacca- en

FEUILLETON.

Het hoogste Liefde-offer. *)

In Voor-Indië ligt een klein, stil plaatsje, omgeven door omheinde palm-tuinen en groene rijstvelden en aan de oostzijde door een breede streep moerasland. Deze kleine stad bevat nog de overblijfselen van een romantische episode, die daar meer dan honderd jaar geleden werd afgespeeld. De kleine Engelsche kerk, midden in een thans vervallen kerkhof gelegen, staat daar nog recht en hecht. Naast den preekstoel bevindt zich een eenvoudig gedenksteen. In den muur is een groote marmeren steen gemetseld, waarop te lezen staat, wie daar begraven ligt. Er is in gebeiteld:

Deze gedenksteen is gewijd aan de nagedachtenis van Arabella R.,

dochter van kapitein W. R., overleden 6 Nov. 1799. Dit gedenksteen werd opgericht door den haar dankbaren en liefhebbenden vriend: J. L., generaal-majoor.

Boven dit opschrift bevindt zich een in marmere gehouwen duif, en wanneer men op een knopje drukt dat door de vleugels van den vogel voor het oog verborgen is, gaat de steen langzaam in de hoogte en ziet men een jong meisje, in bruidsgewaad getooid, in den doodkist met glazen deksel liggen!

Wie mocht toch wel deze Arabella zijn, wier naam op het grafmonument op deze eenzame plek aan die trouwe, onsterfelijke vriendschap vooridrunder herinnerde? Het plaatsje, dat weinig belangrijk is, ligt te midden van een eentonige laagvlakte, in de nabijheid van de evenmin belangrijke zeekust, maar heeft een drukken handel met het buitenland, zoodat er nog al levendigheid is. Het oude fort en de militaire kerk, eenige overblijfselen van vreemd-

Uit het Engelsch-Indische tijdschrift *East and West* van H. E. Meyhr.

Coesewijne-rivieren, blijkt dat men algemeen van oordeel was, dat de aanleg van een spoorweg naar Saramacca alleen aan de orde mag worden gesteld bij totstandkoning van den Saramacca-polder.

Omtrent de voltooiing van den Saramacca-polder nu staat het oordeel der Staten nog niet vast. Dit hangt af van de ten aanzien der reeds aangevangen werken gevraagde, maar nog steeds niet ontvangen inlichtingen van bestuurswege. Ook wenscht men te weten, hoe eventueel de Saramacca-polder bevolkt en productief gemaakt zal worden.

De Staten wenschten dus ten opzichte van die beide punten alsnog te worden ingelicht, alvorens te beslissen over de aangeboden ontwerp-verordening. Wel gaven zij te kennen, dat bij een bevredigend antwoord van bestuurswege, goedkeuring niet uit zou blijven.

Door den gouverneur is een ontwerp-verordening ingediend tot nadere wijziging van de zegelverordening.

Hierbij wordt in de eerste plaats duidelijk te kennen gegeven, dat alleen gave en ongebruikte zegels geldig zijn, inruiling van beschadigde zegels niet is toegelaten.

De vrijstelling van proportioneel zegelrecht voor akten, waarbij geconstateerd wordt de inbreng van roerende en onroerende zaken in een maat- of vennootschap, zonder dat daarvoor eene andere vergoeding dan een aandeel in de maat- of vennootschap wordt gegeven, wordt opgeheven.

Voor concessien wordt de vrijstelling van bedoeld recht voorloopig behouden, met het oog op den wensch, om de ontginning van delfstoffen in de kolonie zooveel mogelijk te bevorderen.

De heffing van het recht heeft niet plaats naar den in eene akte uitgedrukten prijs, maar naar de waarde van het goed.

In geval partijen desgevraagd geene waarde opgeven, of de administratie meent geen genoegen te kunnen nemen met de aangegeven waarde, zal taxatie kunnen plaats hebben, ten verzoeken van den ambtenaar met de ontvangst der zegelrechten belast.

De Gouverneur heeft een verordening ingediend, betreffende de instelling van plaatselijke besturen in Suriname. Het ontwerp gaat vergezeld van een lijvige toelichting, waarvan „Onze West” nog slechts een gedeelte weergaf.

„Onze West” deelt mede, dat de zending Struycken werkelijk succes schijnt te hebben gehad. Immers, een sedert uitgezonden goudexpeditie naar de

soortig gebouwde, groote, oude huizen en een kerkhof met Armenische, Hollandsche, Fransche en Engelsche opschriften, getuigen van een grootsch verleden van dit thans onbebouwd stadje. De laatste overgebleven inwoners waren Engelschen en de twee of drie Engelsche regimenten, die tot aan de helft van de vorige eeuw daar lagen, leefden toen ongeveer op dezelfde wijze als zij tegenwoordig nog plegen te doen in de Indische garnizoensplaatsen, ofschoon natuurlijk de gemeenschap met de buitenwereld toen ter tijde veel meer beperkt was, dan thans het geval is; slechts eens in de veertien dagen bracht de stoomboot, die van Madras naar Calcutta voer, eenige afwisseling in den gewonen sleur van werkzaamheden en vermaken.

Op zekeren dag landden daar met deze stoomboot een zonderling paar menschen, een Italiaan, met zijne dochter Arabella. Hij noemde zich Robinson, niemand kende zijn werkelijken naam; toch heette de Indische bevolking hem welkom, te meer daar hij een gezellige man bleek te zijn, een kenner van paarden en van wijn en bovendien een goedhartig mensch, die zijn beurs nooit gesloten hield, wanneer een arme stakker hem zijn nood kwam klagen. Men vertelde, dat hij jaren geleden opperstalmeester was geweest aan het hof van den Nigam van Hydera had en dat hij daar een aardig fortuin had verzameld. Arabella, wier moeder gestorven was, voor zij haar geboorteland verliet en nu haar vader's oogappel, was een allerlieft eenvoudig meisje. Evenals haar vader was zij het meest in haar element als zij te paard zat en over de moerassige vlakke galoppeerde onder het geloei der nabijgelegen zee, dan tintelde zij van dartelen levenslust.

Genietend op haar dagelijksch ritje met haar vader, en in het kleine tuintje arbeidend, dat haar trots en vreugde uitmaakte, — het was moeielijk bloemen en planten te kweeken in den zandigen grond van deze dorre vlakke, haar vogels met zorg voedend, tokkelend op haar gitaar, of haar

Aucakreek, heeft voor het vervoer de volle medewerking der Boschnegers gehad.

Dit bewijst, dat de heer Struycken niet alleen doortastend, maar met groot doorzicht is opgetreden. Zijn eerste overwinning was, dat hij het opperhoofd Osesi tot zich heeft doen komen op Abetre-joeka, een plaatsje eenige dagen varen van de residentie van het opperhoofd. Een tweede, grooter overwinning was, dat hij het Opperhoofd medenam naar de Aucakreek en hem persoonlijk liet helpen bij het opstellen van een paal, waarop vermeld staat, dat de Aucakreek voor het verkeer is opengesteld, bekrachtigd door de handteekeningen van Struycken de Roysancour en Osesi van Otterloo. Deze overwinning werd bezegeld, doordien de heer Struycken zich aanstonds eenige uren ver de kreek liet opvaren door Boschnegers.

Te Paramaribo is bij den uitgever B. Heijde eene bacoven-brochure verschenen, waaromtrent „Onze West” aanteekent:

„Voor belanghebbenden in Nederland, die kapitaal hebben gestoken in de bacovencultuur, is dit werkje een riem onder 't hart, doch tevens eene waarschuwing.”

„Hoofdzaak is, dat de schrijver een zeer juist licht werpt op de bacovencultuur en de uitnemende resultaten, die bij goede behandeling daarvan mogen worden verwacht.”

„Meer dan eenige andere is de bacovencultuur er eene, waarbij men moet oppassen, dat de zuinigheid de wijsheid niet bedriegt. Zeer scherp sielt de schrijver in het licht, dat een zogenaamde besparing van eenige guldens op het noodige werk zich wrekt in een verlies van honderden guldens op het product.”

In eene vergadering van kooplieden te Paramaribo is eene commissie benoemd om studie te maken en verslag uit te brengen op het aanhangig ontwerp tot wijziging van het tarief der invoerrechten.

Wanneer de commissie met hare taak gereed zal zijn, zal eene nieuwe bijeenkomst van belanghebbenden plaats vinden.

Uit goede bron verneemt „Onze West”, dat het nader onderzoek van de Aucakreek heeft bevestigd, dat de vooruitzichten voor goud-ontginning hier zeer gunstig zijn. Tot dusverre is in die streek slechts één ondernemer gevestigd.

Einde September e.k. zal te Paramaribo op het terrein van het koeliedepot aan den Kleinen Combéweg, gedurende drie achtereenvolgende dagen, en wel op Woensdag, Donderdag en Vrijdag, eene

vaders gasten ontvangend met haar zonnigen glimlach en haar innemende manieren, altijd was zij hetzelfde eenvoudige jonge meisje, dat met helder stralenden, onschuldigen blik het leven inzag. Haar natuurlijke eenvoud van karakter hielp haar over heel wat ruws en laags heen, zoodat zij ongedaerd meemaakte, omdat zij er de betekenis niet van begreep. En toch smeulde er in haar binnenste een vuur, dat men af en toe zag flikkeren in haar zielvolle oogen, wanneer een of andere teedere plek in haar gemoed werd aangeroerd. Zoo o.a. op zekeren dag, toen zij iemand, die veel van haar vader had genoten, tegen een ander hoorde zeggen:

„Om het even, Jack, je moet niet zoo intiem zijn met dien man, niemand weet wie hij is of hoe hij aan zijn geld is gekomen en wat hem noopte om zich hier in dit eenzame nest te vestigen, zal hij zelf wel het best weten; maar ik vind er altijd iets verdachts in.”

Arabella, die dit toevallig hoorde, zag eensklaps op met een woeste flikkering in de oogen en zeide op zachten, maar zeer duidelijken toon: Wees zoo goed, mijnheer, mijn vader en mij in 't vervolg niet meer met uw gezelschap te vereeren. U moet voortaan liever omgaan met menschen van uw eigen slag.

De luitenant stond als van den donder getroffen. Voor hij tot zichzelf gekomen was, had Arabella aan een der bedienden gelast zijn paard voor te brengen, zeggende, dat hij wenschte te vertrekken.

„Een rare snaak, die oude R.”, zeiden de heeren onder elkaar, „er is beslist iets niet in den haak met hem, maar wat raakt het ons feitelijk; en zijn dochter is een engel.”

(Wordt vervolgd.)

tentoonstelling worden gehouden van veeteelt en landbouw.

De juiste datum van opening zal nader worden bekend gemaakt.

Het s.s. „Mutlah”, kapt. James Burley, is den 15en Mei vertrokken met 501 repatrieerende Britsch-Indische immigranten, n.l. 371 mannen, 76 vrouwen, 25 jongens, 29 meisjes en 43 melaatschen. Ongeveer f 40,000 aan spaarpenningen werd door de terugkeerende immigranten medegenomen.

Te Paramaribo wordt vermist de heer M. F. van Trig, commies ter adm. van financ. In den avond van den Oranje-feestdag is hij gezien op het Plein aan den Waterkant. Men vreest, dat hij bij een ongeluk in de rivier geloopt is. Het dreggen bleef echter tot dusverre zonder resultaat. De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat het lijk door den zwaren stroom naar zee gedreven is, meldt „Onze West.”

WAT DE INLANDER ZEGT.

In een artikel, getiteld: „A p a j a n g p e r l o e” (= wat van belang is), met het motto: *Time is money*, bespreekt Anggono in de **Bintang Soerabaja** het onderwijs, dat de Javaan van gouvernementswege kan genieten. Over het algemeen is men erg ingenomen met het feit, dat er zoovele scholen worden opgericht. Schrijver meent echter te moeten wijzen op de schaduwzijde van dien maatregel. Als de javaansche knaap uit een gezin van landbouwers wat geleerd heeft, acht hij zich te hoog om later weder tot de landbouwende klasse terug te keeren, dan is zijne illusie om in 's Lands dienst te treden. De chineez en uit de mindere klasse daarentegen geven niets om schoolonderwijs. Dag en nacht denken zij alleen aan het behalen van geldelijke winsten. De vader wijdt zijne kinderen zoo spoedig mogelijk in de geheimen van den handel in. Van den vroegen morgen tot den laten avond moeten dezen hem in zijn winkel helpen. Zoo leeren zij, hoe men zaken doet; zij raken van kindsbeen af met den handel vertrouwd. Op kleeding en voeding wordt weinig gelet, daarom is het niet te verwonderen, dat velen spoedig geld maken. De javaan begint echter zijne ouders pas te assisteren als hij volwassen is. Het spreekt van zelf, dat hij dan het werk niet behoorlijk verstaat. Had hij daarentegen, evenals het chineesche kind, van jongs af aan zijne ouders bijgestaan, dan zou hij met zijne handen niet verkeerd staan. De kinderen van den kleinen man, die de school bezoeken, trachten in alles het voorbeeld van prijaji-kinderen te volgen. Zij moeten evenals deze netjes gekleed voor den dag komen en den vrijen tijd besteden aan allerlei spelletjes of met rond te slenteren. Als zij maar wat schrijven kunnen, schamen zij zich voor het beroep hunner ouders. Zij verliezen uit het oog, dat honderden adellijken en kundigen ook in den ambtenaarsstand opgenomen wenschen te worden. Hoe lang moeten zij niet als m a g a n g dienst doen, zonder een cent salaris te krijgen, roept hij uit. Hadden zij daarentegen gedurende al dien tijd hunne ouders geholpen, dan zouden zij een aardig duitje verdiend hebben. Dat het Gouvernement den inboorling onderwijs geeft, vindt schrijver goed, maar zooals dat op dit oogenblik gegeven wordt, keurt hij af; hij vermeent zelfs, dat het de luiheid van den javaan bevordert. Kinderen van landbouwers, die niet van plan zijn in 's Lands dienst te treden, zijn, zoodra zij de school verlaten hebben, in zeer korten tijd het geleerde weer vergeten. Het landbouwwak moeten zij van begin af aan van hunne ouders of desagenooten leeren. Voor zij het behoorlijk verstaan, treden zij in het huwelijk en moeten zij op zichzelf gaan staan, belastingen betalen en allerlei verplichte diensten presteeren. Gelukkig, als hunne ouders bemiddeld zijn en hen financieel kunnen steunen; anders is armoe troef.

Daarom zou schrijver wenschen, dat men de jeugd onderrichte in het een of ander ambacht, in den veldarbeid en haar leerde, op welke wijze zij het meeste voordeel van de landbouwproducten kan trekken, b.v. hoe uit het suikerriet suiker, uit de k a t j a n g t a n a h (arachiden, hier bekend als apenoten en curacaosche mangels) olie en uit de cassave meel te bereiden, enz. Dergelijke kennis acht hij noodiger voor den desaman en van veel méér waarde dan leeren lezen en schrijven. Want wat gebeurt er nu? vraagt hij. De producten van den grond worden na den oogst dadelijk aan vreemdelingen verkocht tegen lagen prijs, terwijl deze later daarmee veel winst maken. De ananas bijv. verkoopt hij tegen 25 hoogstens 50 cent de tien aan den chinees, die deze vrucht, ingemaakt, voor 50 cent per stuk van de hand zet. Veelal wordt hij tot dien onvoordeligen verkoop gedwongen om zijne belastingen te betalen, daar hij liever schade

lijdt dan tengevolge van wanbetaling onaangenaamheden met het bestuur te krijgen.

Aangaande de bestuurders zegt schrijver, dat velen van hen zich weinig om den kleinen man bekommeren en alléén bedacht zijn op eigen welzijn. De lofspraak dat het door hen bestuurd gebied rustig en welvarend is, strijdt dikwijls met de werkelijkheid. Op bijeenkomsten bewaren de inlandsche bestuursambtenaren steeds het stilzwijgen. Men schrijft zulks veelal aan hunne geringe ontwikkeling toe, maar dit is onjuist; zij durven gewoonlijk hunne meening niet zeggen, uit vrees den toorn hunner europeesche meerderen te zullen opwekken, de verdenking op zich te laden, dat zij niet behoorlijk hun plicht doen, waardoor zij dan niet voor bevordering in aanmerking zouden komen. Vandaar hunne stilzwijgendheid.

Aan het slot hoopt Anggono, dat de landbouwer aan den wedstrijd in kunde en geleerdheid niet zal behoeven deel te nemen, want deze heeft men niet noodig om met den patjoel (spade) te werken of om den ploeg te leiden. Beter ware, dat men in de nabijheid der desa's inrichtingen in het leven roept, welke het karakter van landbouwscholen hebben, om den orangtani, den javaanschen grondbewerker, nuttiger kennis aan te brengen. Ook verdient het overweging aan groote plaatsen, als Soerabaja, openbare scholen der tweede klasse te geven, waar men de maleische taal en het latijnsche letterschrift onderwijst (wat tot dusverre in dergelijke scholen niet geschiedt), omdat deze kennis te pas komt aan allen, die bij handelshuizen als mandoer of als schrijver in dienst willen treden.

WAT DE CHINEES VERTELT.

In hare rubriek „Z a t e r d a g s c h e C a u s e r i e” bespreekt de **Bintang Soerabaja** de zending van den chineeschen Regeeringscommissaris Taydjn Ong Thay Tjeng. Naar aanleiding van de vraag van een reporter van het Bataviaasch Nieuwsblad aan dien grootwaardigheidsbekleeder, of deze zending een politieke beteekenis had, zegt zij: Indien het zoo ware, dacht men dan, dat hij zoodom zou zijn om de politieke beweegredenen aan den eersten den besten redacteur te vertellen? Dat die zending inderdaad een politieke beteekenis had, zal niemand betwijfelen, die zijne ooren en oogen gelieft te gebruiken. Wat heeft het nederlandsche volk ten aanzien van de Boeren in Transvaal en Oranje Vrijstaat gedaan? vraagt zij. Heeft het daar niet alle middelen aangewend om te bewerken, dat de Boeren zich als nederlanders beschouwen? Welnu, behoeft men bij Taydjn Ong Thay Tjeng dan naar zijne bedoelingen te informeeren? Hij heeft slechts het voorbeeld van Nederland in Transvaal gevolgd en dat hij zulks met succes gedaan heeft, ziet men aan de hulde, welke de chineez en op Java hem bewezen hebben. De tegenwoordige, door China gevolgde politiek is een wedstrijd van slimheid en kunde. Sedert 1904 is het chineesche Rijk Nederland de baas geweest in het winnen van de harten der indo-chineez en. Hoe zal het in de toekomst gaan? Nederland is nog steeds aan het overwegen en overdenken, niettegenstaande de tijd van handelen reeds lang aangebroken is. Engeland heeft Nederland's streven in de Transvaal kunnen verijdelen, maar Engeland had niet zooveel tijd tot wikken en wegen noodig als Nederland in deze.

Deze week, vervolgt zij, bereikte ons het bericht dat de Ministerraad een wetsvoorstel in behandeling heeft om de vreemde oosterlingen tot nederlandsche onderdanen te verklaren. Dat men die wet nu eens niet opnieuw leze en in overweging neme, daarna weder door een commissie late lezen en overwegen en zoo vervolgens tot 3, 4, 5, ja, zelfs 6 malen herleze en overwege! Want daarmee zou men heusch de menschen, die reeds zoo lang op een beslissing wachten, het land opjagen. Dergelijke weifelende handelingen versterken het prestige der chineesche oorlogschepen!

Schrijver hoopt, dat men zoo spoedig mogelijk vaststelt, wat het lot van den vreemden oosterling zal zijn, opdat hij wete, waar hij aan toe is. Tengevolge van de edelmoedigheid der Engelsche Regeering hebben de Boeren, die vroeger de britten haatten, zich thans met hen verzoend. Zoo iets zou ook met de indo-chineez en het geval kunnen zijn, als Nederland ten hunnen opzichte een vrijzinnige politiek volgde en hen erkende als nederlandsche onderdanen en vrije menschen, in tegenstelling met de huidige opvatting van sommige bestuurders in Ned.-Indië. Taydjn Ong Thay Tjeng, vergezeld van de oorlogschepen Hay Yong en Hay Kie, herinnert het nederlandsche gouvernement, dat de tijd van overwegen en overdenken nu voorbij is en dat het thans zoo spoedig mogelijk

troef moet bekennen, wil het nog trachten ons te winnen.

Aangaande de arabieren in Ned.-Indië zegt de **Bintang Soerabaja**: Wij kennen indo-arabieren, die een goed bestaan vinden met handeldrijven of met de uitoefening van betamelijke bedrijven. Voor hen behoeft het bestuur niet bezorgd te zijn. Maar behalve dezen zijn er nog andere, van welke men niet weet, hoe zij aan den kost komen. Aan dergelijke lieden mag het gouvernement wel degelijk aandacht schenken. Wanneer dergelijke personen een nederlandschen kapir (arab. kafir = ongelovige) tegenkomen, spuwen zij op den grond, ten teken van minachting, al weten zij van hun eigen godsdienst bitter weinig af; geen bezigheden hebbend, welke hun verstand in beslag nemen, doemen in hun hoofd allerlei slechte voornemens op, welke niet verschillen van die van Kasan Moekmin (de bekende onruststoker van Gedangan in Sidoardjo, residentie Soerabaja).

Verder bespreekt hetzelfde blad nog het bericht uit Stamboul (Constantinopel), voorkomende in de Nieuwe Rotterdammer, betreffende een verzoek van de mohammedanen te Batavia om de aanstelling van een turkschen consul-generaal ter vervanging van den voor eenigen tijd gevluchten Sadikh Belligh Bey. Het is bekend, zegt schrijver, dat onze handel met Turkije vrij onbeduidend is. Nooit is Indië bezocht door een turksch oorlogschip of handelsvaartuig, en het aantal turken in Ned.-Indië bedraagt nog geen half dozijn! Wat moet dan zoo'n consul-generaal doen? vraagt hij. Niets anders dan het Panislamisme propageeren en allerwege bekend maken, dat de mohammedanen in Ned.-Indië eigenlijk onderdanen zijn van den Sulthan-Khalief, die zetelt aan de oevers van den Bosphorus. Wanneer later de in Ned.-Indië geboren vreemde oosterlingen als nederlandsche onderdanen beschouwd worden, en vrijheid van beweging zullen hebben, is de politiek verplicht een waakzaam oog te houden op alle personen, die verraderlijke voornemens koesteren. Dat er arabieren zijn, die het Gouvernement last kunnen veroorzaken, leert ons de bekende Habib Abdoelrahman in Atjeh, vermaant schrijver. Als een regent en een wedono een sembah maken respectievelijk voor zich Kijahi Mas en Raden Bagoes noemende indo-chineez en, zal men wel kunnen nagaan, hoe groot het prestige moet zijn van een zich voor een afgezant van den Sulthan Khalief uitgevendende indo-arabier!

Hoewel wij reeds een paar honderd jaren in Insulinde gevestigd zijn, zegt Jan van Hindia in de **Pewarta Soerabaja**, zijn wij eerst nu wakker geworden en voelen wij de vernedering, welke wij van de andere rassen, hoofdzakelijk van het overheerschende ras, moeten ondervinden. De gegoeden onder de chineez en, die een europeesche opvoeding hebben gehad en zich in de europeesche samenleving bewegen kunnen, hebben aan de nederlandsche overheid gevraagd om zoogenaamd staatsblad-europeaan te worden, (d.w.z. om met europeanen gelijkgesteld te worden, hetgeen bij een in het Stbl. van N.-I. opgenomen koloniale ordonnantie geschiedt — vandaar de term: staatsblad-europeaan). Toen men nog in de meening verkeerde, dat de Chineseche Regeering zich niet meer bekommerde om de buiten het stamland gevestigde chineez en, had het eenig reden om een „h o l a n s e p o e a n” (= een vergulde of verzilverde nederlander) te worden, vindt schrijver. Thans is dit anders geworden. Men moet daarom geduld hebben. Het ras is immers geen kled, dat iemand kan aflaggen, als het hem verveelt. Zij, die nog geen „gele nederlanders” (deze uitdrukking is van schrijver) zijn geworden, mogen dit wel bedenken. Vele chineez en mopperen, dat, niettegenstaande verscheidene hooggeplaatste chineesche ambtenaren en chineesche kruisers Java hebben bezocht, de toestand der chineesche emigranten nog niet veranderd is. Het ware beter geweest, meenen die mopperaars, om die kruisers maar te Singapore aan den steiger te meren en niet naar Java te hebben laten vertrekken. Schrijver vindt echter, dat zij ongelijk hebben. Wel is waar is de Chineseche Regeering in de regeling van hun rechtstoestand niet zeer voortvarend geweest, maar men moet niet uit het oog verliezen, dat zulks verre van gemakkelijk is en dat de inwendige aangelagenheden van het stamland nog niet behoorlijk in orde zijn. Geduld, geduld maar, vermaant hij.

Op dit oogenblik zijn wij nog niet sterk; hoe men ons ook bejegene, wij moeten voorloopig alles nog met lijdzaamheid blijven verdragen.

Ten slotte waarschuwt schrijver, dat men voorzichtig zij met antwoorden, wanneer men gesteld wordt voor de keuze: steeds vreemde oosterling in Ned.-Indië te blijven, of, door naturalisatie, een „gele nederlander” te worden.

Men overwege vooral eerst goed.

Is het, zooals het behoort, vraagt hij, dat wij niet beschermd worden door het rijk, vanwaar wij afkomstig zijn?

Neen, roept hij uit, een Tionghoa blijft een Tionghoa!

Van Vreemde Koloniën.

Het einde.

Herhaaldelijk hebben we in deze rubriek melding gemaakt van de moeilijkheden, die de ondernemers in Fransch-Guyana ondervonden van de zijde der daar in zoo grooten getale aanwezige maraudeurs, die de placers der concessionarissen afschuimen.

Omstreeks het midden van de maand April II., ontving de directie der Maatschappij Placer Entin reeds een schrijven van haren vertegenwoordiger te Cayenne, waarin deze o.a. het volgende mededeelde:

„Wij verwittigen u, dat, indien binnen eenige weken geen verandering mocht komen in den bestaanden toestand, d. i. t. z. indien geen politie-maatregelen worden getroffen om orde en rust te herstellen, wij ons genoodzaakt zullen zien het plaacer te ontruimen.

„Het is ons onmogelijk iets op onze terreinen te behouden, onze aanplantingen worden geplunderd en vernield, en dit is ook het geval met de goudkreeken; de maraudeurs werken kampjes onder de oogen onzer arbeiders, en op het oogenblik zijn ze bezig onze werken te ondermijnen, waarvan de aanleg zoo duur aan de maatschappij is komen te staan.

„Onder die maraudeurs bevinden zich ongeveer dertig weggelooopen gestraften. Bij zijn laatste tournee trof onze directeur op de ontginning Central elf maraudeurs aan, onder wie zich een uit Saint Laurent weggelooopen veroordeelde bevond. Deze voerde het woord voor de anderen, en schroomde niet tot den directeur te zeggen: „Je kunt doen, wat je wilt, maar wij zetten hier het goudwasschen voort.” Hij dreigde den directeur daarbij met zijne wraak, indien deze, wat ook, mocht beproeven om den roof te beletten.”

Herhaaldelijk is door de ondernemers in Fransch-Guyana, met name door de Maatschappij Placer Entin, inzonderheid bij het bestuur over het bestendigen van den toestand van onveiligheid van het bedrijf geklaagd. Het mocht niet baten. En nu lezen we in de *Dépeche Coloniale*, dat de aandeelhouders van genoemde maatschappij waren opgeroepen voor eene den 16en Mei na de gewone jaarlijksche te houden buitengewone algemeene vergadering, waarin zou worden voorgesteld om over te gaan tot liquidatie.

De redenen daarvoor werden door de directie als volgt uiteengezet:

„Reeds in 1903, bevindende dat de exploitatie onmogelijk was geworden, hebben wij u verzocht toestemming te verleenen tot liquidatie. In de algemeene vergadering was het vereischte aantal stemmen niet aanwezig en was het dus onmogelijk het voorstel te behandelen. Sedert hadden wij, dank zij het krachtig optreden van gouverneur Picanon, die er in slaagde onze terreinen te ontlasten van de gewapende bendes, die de placers plunderden, geleidelijk betere uitkomsten verkregen, en in 1906 konden wij een dividend uitkeeren. Wij hadden alle reden er op te mogen rekenen, dat wij met het oog op de, op verzoek van het bestuur der kolonie door de maatschappij gebrachte offers voor de vestiging van een gendarmerie-post op de placers aan de Inini van verdere berooving zouden zijn bevrijd.

„Het heeft niet zoo mogen zijn en de opvolger van den heer Picanon, de heer Rodier, heeft juist het tegenovergestelde bewerkt door de maraudeurs openlijk te beschermen... Daar komt dan nog bij, dat het bestuur, bij een onlangs genomen besluit, het aan de kolonie verschuldigde recht heeft verhoogd.”

De raad van bestuur meende uit dien hoofde, de ontginning niet langer voort te moeten zetten, en verklaart daarbij aan de kolonie te zullen verzoeken om de aan de maatschappij toegebrachte schade te vergoeden.

Dit is dan de ideale toestand, waarnaar sommigen ook in Nederlandsch-Guyana wilden zien streven: het geregeld bedrijf onmogelijk gemaakt ter wille van de zoogenaamde kleine industriëlen, hetgeen noodzakelijk in een land, waar met het oog op uitgestrektheid zoowel als de beschikbare middelen het toezicht slechts beperkt kan zijn, moet leiden tot maraudeage.

Bescherming van inboorlingen.

Onlangs is te Parijs de door den minister van koloniën, Millès Lacroix bescheiden commissie samengekomen, welke zal hebben te beraadslagen

over de grondslagen der tegenover de inboorlingen te volgen politiek.

De afgevaardigde Lucien Hubert, voorzitter der commissie, wees er in zijn openingsrede op, dat thans voor het eerst de grondslagen der Fransche koloniale politiek op officiële wijze zouden worden besproken, en gaf de hoop te kennen, dat de als uitkomst van die besprekingen verwachte regelen zouden gelden voor de politiek der Europeesche mogendheden in de Afrikaansche bezittingen, al ware het slechts voor tropisch Afrika.

Voorbedachtelijk noemde hij tropisch Afrika, omdat men daar staat tegenover een kind, dat met moeite en somwijlen als met tegenzin zich tracht te ontworstelen aan eeuwenlange barbaarsheid. De taak wordt er daarom des te aantrekkelijker door, wijl zij eene meer scheppende is.

In theorie, zegt hij, zijn allen het blijkbaar eens over hetgeen te doen staat. Men weet, dat dit kind, op hoe lagen trap het ook moge staan, zeer wel weet te onderscheiden tusschen ellende en rijkdom, veiligheid en gevaar, rechtvaardigheid en onbillijkheid, wat nuttig en wat schadelijk is.

Men gevoelt, tot welken prijs men zijn vertrouwen kan winnen en welke etappes moeten worden bereikt om zijne toenadering te erlangen.

Voor alles komt het er op aan, dat hij weet wat men wil. De bespreking is de grondslag voor elke bestuurshandeling. Men zal hem aan het verstand brengen, dat men in de eerste plaats zijne veiligheid wenschte te verzekeren, waardoor het alleen mogelijk is aan de barbaarsheid een einde te maken.

Waartoe dient het ook den grond te bebouwen, indien men niet zeker is voor zichzelf te oogsten, een hut te bouwen, indien men daags daarna zich kan gedwongen zien om de vlucht te nemen, wegen aan te leggen, wanneer deze plunderaars kunnen aantrekken?

Men dient dus voor alles den inboorling voor het werk van den vrede te winnen, te maken, dat hij dit leert begrijpen.

Op dien vasten grondslag zal dan het bestuur moeten worden gevestigd, buigzaam en bewegelijk, een recht ingesteld, dat zich aan de zeden en gewoonten aanpast, en wanneer dan de veiligheid zal zijn verzekerd, zal men er aan denken het welzijn der lieden te bevorderen.

Men zal het aantal geneesheeren vermenigvuldigen, die verbreiders der beschaving bij uitstek onder die door tal van ziekten gedecimeerde volkeren.

Nieuwe cultures zullen den lieden worden geleerd en elementaire begrippen der bouwkunst hun worden bijgebracht, en dan eindelijk zal men er aan denken om scholen op te richten, ten einde den geest te wekken.

Dan zal men kunnen beproeven om den inboorling vertrouwd te maken met het moderne economische leven, na te hebben gewacht, tot hij wist te onderscheiden tusschen het werk dat vermoeit en den scheppenden arbeid. Dan zal hij rijp zijn voor de aanraking met den handel en zal men er over denken om hem uit te rusten met groote openbare werken. Op dat oogenblik zal de politiek in werkelijkheid er eene zijn van samenwerking en zal de inboorling worden geroepen om deel te nemen aan het groote werk der beschaving, door de bestuursraden en openbare betrekkingen voor hem open te stellen.

Het zal velen verbazen, dat de heer Hubert aan groote openbare werken eerst op zulk een laat tijdstip, als door hem aangegeven, denkt. Hij is daarmee in volslagen tweestrijd, met de thans overall gevolgde politiek, waar nagenoeg uitsluitend redenen van financieelen aard de verschillende koloniale mogendheden weerhouden om een zoo groot mogelijke uitbreiding aan het spoorwegnet in de koloniën te geven.

Het werk der beschaving, zooals dat hier wordt gedacht — den inboorling te maken tot een denkend wezen, dat in de wereld nuttigen, ook voor zichzelf profijtelijken arbeid verricht — wordt dan ook zeker het best gediend, door het land zoo spoedig mogelijk te openen en den inboorling met de buitenwereld in verbinding te stellen. Men vergeete ook niet het voordeel, dat spoorwegen en andere groote openbare werken, als wegen en bruggen, bieden uit een oogpunt van veiligheid.

Katoen in de Engelsche koloniën.

Bij gelegenheid van den te Manchester gehouden jaarlijkschen feestmaaltijd van de Britsch Cotton Growing Association zette de heer Hutton uiteen, welke de uitkomsten waren, die in de verschillende koloniën onder Engelsch bestuur werden verkregen met den aanbouw van katoen.

Op de Benedenwindsche eilanden in de Caraïbische Zee zijn door de katoencultuur de toestanden aanmerkelijk ten gunste van de bevolking, in het

bijzonder wat de kleinere eilanden betreft, veranderd.

Men kan zeggen, dat op de West-Indische eilanden, in Oeganda, in Nyassaland en in Rhodesië de verkregen uitkomsten alleszins bevredigend zijn, maar het zijn vooral de Engelsche bezittingen in Oost- en West-Afrika, ten aanzien waarvan goede verwachtingen van de toekomst worden gekoesterd, wegens de nu reeds verkregen gunstige uitkomsten.

In Lagos, waar de katoenoogst in 1903 tengevolge van de heerschende droogte van 9700 balen in 1907 terugliep tot 5500 balen, rekent men voor dit jaar op een oogst van 12000 tot 13000 balen. Wat Oost-Afrika aangaat hoopt men daarvan dit jaar 13000 balen te betrekken, terwijl de West-Indische eilanden geacht worden 7000 balen op te zullen leveren.

Hieruit blijkt dus, dat de Engelsche bezittingen al aardig op weg zijn om Lancashire onafhankelijk te maken van de Amerikaansche katoen producenten.

De Engelsche kroon-agenten.

Herhaaldelijk is in de Engelsche kroonkoloniën, d. z. die, welke niet in het genot zijn van een volmaakt zelfbestuur en ook niet behooren tot de zoogenaamde protectoraten, geklaagd over de gestie der kroon-agenten.

Aan dezen is voor de betrokken koloniën van alles toevertrouwd: de levering van uit Europa te betrekken goederen en materialen voor het bestuur, de sluiting van contracten voor groote openbare werken en zoo voort.

Nu is wel eens beweerd, dat de kroonagenten niet voldoende het belang der koloniën, die zij vertegenwoordigen, voorstaan en bepaalde firma's in het moederland bevoorrecht.

Naar aanleiding van die klachten is door de Engelsche regering een onderzoek gelast naar de gestie der kroonagenten.

Daaruit bleek, dat de kroonagenten volstrekt niet de zelfstandigheid bezitten, welke men hun toeschreef, en door verschillende voorschriften zijn gebonden, maar...

De commissie oordeelde, dat de kroonagenten in schillende opzichten behoorden te handelen, gelijk in de betrokken koloniën was verzocht, d. i. meer concurrentie toe te laten ook uit de koloniën voor de levering en de uitzending van goederen, terwijl de Commissie verder in overweging gaf, om de mededeeling van uitgaven en ontvangsten van het bureau der kroonagenten telken jare te publiceeren en aldus ter kennis te brengen van de betrokken koloniale besturen.

Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht.

Cultura.

Het Juni-Nr. van *Cultura*, uitgave van de Vereniging van oud-leerlingen der Rijksinrichtingen voor Land-, Tuin- en Boschbouwonderwijs te Wageningen, bevat een artikel van den heer A. E. J. Bruinsma over de Leiding van den dienst van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië, door den schrijver aldus ingeleid:

„Kort geleden deed in verschillende bladen het bericht de ronde, dat de Hoofdinspecteur van genoemden dienst wegens de gebrekkige regeling zijner verhouding tot den Directeur van Landbouw en de hem onthouden gelegenheid tot verdediging van ingediende voorstellen, eervol ontslag uit 's lands dienst zou hebben aangevraagd, en er bestaat aanleiding om aan de juistheid dezer mededeeling niet te twijfelen.” Waarop de heer Bruinsma — zelf oud-hoofdinspecteur van genoemde tak van dienst — laat volgen: „Het moeten voorzeker wel ernstige overwegingen zijn, welke den heer Tobi, den tegenwoordigen functionaris, over wiens ijver en belangstelling voor zijn vak maar één roep is, en die zijn ambt nog slechts twee jaar bekleedt, er toe nopen zich thans aan den verderen dienst te onttrekken. Of daaromtrent ooit bijzonderheden bekend zullen worden, moet worden afgewacht. Dat evenwel de voorschriften betreffende de leiding van den dienst zeer onvoldoende zijn en dringend wijziging behoeven, staat vast.” De schrijver gaat daarop na, welke voorschriften het z. i. zijn, die gewijzigd dienen te worden, teneinde de positie van den hoofdinspecteur — tevens chef van den dienst van het boschwezen — te verbeteren, meer onafhankelijk te maken. Een der grieven noemt de heer Br. bijv.: alinea 1 van art. 10 van het dienstreglement, waarbij de boschbeheerders in zake het beheer der voorloopig ingerichte djatiboschen ondergeschikt worden verklaard aan de Hoofden van gewestelijk bestuur „behoudens hunne bevoegdheid om in aangelegenheden van technischen aard zich rechtstreeks te wenden tot den Hoofdinspecteur, wiens bevelen en aan-

wijzingen dergelijke aangelegenheden betreffende zij gehouden zijn op te volgen." Dit houdt verband met het in 1897 vervallen boschreglement van 1874 dat voor de houtvesters geen andere cheits dan residenten kende, een regeling, die men huiverig was plotseling af te schaffen.

De rubriek Boekbespreking van hetzelfde Nr. bevat een aankondiging van eene brochure, getiteld: De toekomst in en de opleiding voor den Nederlandschen en Indischen Landbouw en het Boschwezen. Samengesteld door het bestuur der Vereeniging „Studiebelangen”, officieel vertegenwoordigend lichaam der Studerende aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen. Derde, verbeterde en vermeerderde druk. Op deze brochure vestigen wij gaarne de aandacht van belanghebbenden.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 3, jaargang 1909—10. De inheemsche rechtspraak in Indië. — Tentoonstelling van schilderijen enz. van 11 t/m 25 April 1909 door den Ned.-Indischen Kunstkring te Batavia, (met foto's), door P. A. J. Moojen. — Door Straat Bali (met een schetskaartje), door Neptunus. — Te paard naar den Bromo, door W. D. Koot.

De Indische Mercur.

Het Nr. van 8 Juni bevat de navolgende bijdragen: De koffiecultuur in Nederlandsch Oost-Indië als bron van inkomsten, door Dr. K. W. van Gorkom (vervolg en slot). — De Vereeniging voor den coprahandel te Amsterdam. — De met suikerriet beplante oppervlakte en de suikerproductie der residenties van Java. — Verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Soerabaja over het jaar 1908 (vervolg en slot). — Verordening tot wering van den dollar in Nederlandsch-Indië. — Kultuurberichten (Oogst- en weerbericht van de Sumatrabakslanden over April. Regenwaarnemingen op de Sumatrabakslanden in April, enz.) — Kleine mededeelingen (De haven van Sabang. — Spoorwegen op Java, enz.) — Financiële berichten en verslagen. — Personalialia (Edward G. Taylor), enz.

Teysmannia.

Aflevering 5 van den loopenden jaargang van Teysmannia vangt aan met een artikel van den heer E. de Kruijff over de Cassavemeel-industrie op Java, met welke industrie een vrij belangrijk aantal fabrieken en fabriekjes zich bezig houden, terwijl ook door de bevolking op primitieve manier groote hoeveelheden meel geproduceerd worden. Inzonderheid in de laatste jaren heeft deze industrie een groote vlucht genomen. De volgende cijfers geven een beeld van den uitvoer (in hoofdzaak naar Engeland en Amerika, waar het artikel eene uitgebreide toepassing vindt in de stijfse- en textielindustrie. In 1906, 21.354.784 K.G.; in 1907, 44.163.370 K.G. en in 1908, 41.569.433 K.G.

Dr. E. C. Jul. Mohr schrijft over Efflatagronden, een door den schrijver uitgedacht woord, door hem als volgt verklaard: De vulkanen hebben ten allen tijde en overal op aarde, behalve de uitgeperste, vloeibare lava, grootere of kleinere massa's vaste stoffen „uitgeworpen” of „uitgespuwd” of „uitgebraakt.” Geen dezer woorden geeft echter zoo duidelijk aan, dat een ontsnappen van sterk gecompri-meerde gassen en dampen de oorzaak van het uitslingeren dier vaste stoffen is, als het woord „uitblazen.” In waarheid, al die vaste stoffen, van de fijnste asch tot de grootste vulkanische blokken worden letterlijk door den vulkaan uitgeblazen; zij laten zich daarom in één begrip: uitgeblazen producten der vulkanen samenvatten. De schrijver stelt nu voor die uitgeblazen stoffen het woord „efflatum” (= het uitgeblazene) voor; vulkanische asch, zandsteenen en blokken zijn dan alle „efflata”, en die gronden er uit ontstaan „efflatagronden.”

Vervolgens houdt de schrijver eene beschouwing over die gronden op Java, doch bepaalt zich, wegens de uitgebreidheid van de stof, thans tot de jongere vormingen, nl. tot die gronden, waarin het efflatumkarakter nog duidelijk en onmiskenbaar behouden is gebleven (omgeving van den Smeroe, Raoen enz.)

Van de overige bijdragen in dit Nummer noemen wij: Mededeelingen betreffende de caoutchouc-cultuur. XVIII. Selectie onzer caoutchouc-boomen met behulp der chemische analyse, door W. R. Tromp de Haas. — Hegeen voor een aetherische oliënfabrikant van belang is te weten (vervolg), door A. W. K. de Jong. — Hibiscus op stam, door H. J. Wigman. — Korte berichten, uitgaande van het Departement van Landbouw: Onder den invloed van het omgekeerd planten van cassavestokken op de productie van knollen en stengels, door J. E. van der Stok. — Bijdragen tot de kennis van den invloed van bevoeding op den bodem, door L. G. den Berger.

Register

op de artikelen, voorkomende in het Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde en de Verhandelingen na 1881 en op het Tijdschrift na 1893 Kunsten en Wetenschappen, loopende tot het jaar 1907, benevens eene inhoudsopgave, tevens prijslijst van 's Genootschaps uitgaven bijgewerkt tot Juni 1908 door D. van Hinloopen Labberton, Batavia, Albrecht & Co., 's Hage, M. Nijhoff.

Met ingenomenheid begroeten wij dezen nieuwen arbeid van den heer v. H. L., die inderdaad in eene behoefte voorziet, aangezien op genoemde Verhandelingen na 1881 en op het Tijdschrift na 1903 geen register meer werd uitgegeven, hetgeen het zoeken naar een bepaald onderwerp in deze hoogst-belangrijke publicatiën in de latere jaren zeer lastig maakte. Een goede gedachte en praktisch gezien was het tevens van den bewerker om voor de beide hierboven genoemde publicatiën van het Bataviaasch Genootschap één generaal register samen te stellen.

Tectona. Boschbouwkundig tijdschrift.

De nieuwe afl. (de 6e van het 1e deel) van het orgaan der Vereeniging van Ambtenaren bij het boschwezen in Ned. Oost-Indië, doet in belangrijkheid niet onder voor hare voorgangsters. Wij noemen van den inhoud:

Tuin- en landbouwschool, door E. Tobl. — Amerikaansch boschbeheer op de Philippijnen (vervolg en slot), door H. J. Kerbert. — Djatikultuur, aangelgd in contract met en zonder padiverstrekking in het boschdistrict Bortjonegoro, door Ch. S. Lugt. — Ervaringen met pachtcontractanten, door H. J. Kerbert. — Nog eens opslagcultuur en z.g. contractcultuur, door A. F. Wehlburg. — Het ontstaan van de djatiboschen, door H. J. Kerbert. — Iets over Hevea marcotten, door J. A. Lörzing. — Begrenzing van kultures, door K. C. Jaski. — Rapport over de katoetsjoek-tentoonstelling te Londen. — Vijarden van Hevea. — Tusschenbouw van Kemlandingan, benevens andere korte mededeelingen uit de praktijk.

Rapport

der Commissie, benoemd bij Gouvernementsresolutie van 19 Augustus 1908, No. 7503, tot het uitbrengen van advies omtrent de wenschelijkheid van den aanleg van eene spoorwegverbinding tusschen Paramaribo en het district Beneden-Saramacca. Paramaribo, H. B. Heyde.

Met prijzenswaardigen spoed heeft bovengenoemde commissie de haar opgedragen taak volvoerd. In Augustus van het vorige jaar door den Gouverneur van Suriname benoemd, bracht zij reeds den 18 Januari jl. haar belangrijk rapport uit. Indien de ons toegestane plaatsruimte zulks toelaat, zullen wij in een volgend overzicht het een en ander uit dit Rapport ter kennisse onzer lezers brengen; thans volstaan we met het weergeven van den hoofdzakelijken inhoud. Geschiedkundig overzicht van de verschillende ontwerpen, plannen en werken, betreffende het verkeer van de Saramacca-districten met Paramaribo. — Economisch overzicht van het district Saramacca. — De kleine landbouw in het Saramacca-district en de kansen op uitbreiding daarvan. — De cultures, geschikt voor den kleinen landbouw en de vooruitzichten der bacovencultuur bij den kleinen landbouw. — De groote landbouw in het Saramacca-district en de kansen op deelname aan de bacovencultuur. — Bacovencultuur in verband met het vervoer per spoorweg. — De arbeidskwestie in verband met eventueelen spoorwegaanleg naar de Saramacca. — De Saramacca-polder. — Gevolgtrekkingen en advies.

Ten slotte laten wij hier nog volgen eenige, sedert ons vorig overzicht ontvangen nieuwe uitgaven met betrekking op Oost-Indië, waarvan we echter slechts om bekende redenen den titel kunnen noemen.

Het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Lezing, gehouden door A. J. H. Eyken, controleur bij het Binnenlandsch Bestuur op Java en Madoera, in de Nederlandsch-Indische Bestuursacademie, op 5 Februari 1909. 's-Gravenhage, M. van der Beek's Boekhandel.

Voordracht over „De Jong Javaansche beweging” gehouden door den heer A. J. H. Eyken, controleur bij het Binnenl. Bestuur op Java en Madoera, in de „Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur in Ned.-Indië”, op 8 Maart 1909 (vermeerderd met een Naschrift van den schrijver naar aanleiding van een critiek over genoemde voordracht in de Indische Gids van April j.l.) Den Haag, Electriche drukkerij Korhuis. (Op beide komen wij terug).

Voordrachten over de tropische ziekten van den Oost-Indischen Archipel, door G. W. Kiewiet de Jonge, Leraar aan den cursus in tropische ziekten bij het Geneeskundig Laboratorium te Weltevreden. Tweede

deel. Batavia, Javasche Boekhandel en Drukkerij. Een maand aan boord van de „de Klerk” (vervolg eener reisbeschrijving door de Molukken, door Mr. White, met tal van plaatjes in het jongste Nummer van Eigen Haard).

Soemba. De krokodillenvereering. I. Marapoe Ihi Wawang, door D. K. Wielenga. (In de Macedoniër, zendingstijdschrift. Juni 1909).

Oost-Java-Stoomtram-Maatschappij. Verslag over het jaar 1908. Utrecht, J. van Boekhoven.

Samarang-Joana-Stoomtr.-Maatschappij. Verslag over het jaar 1908. 's-Gravenhage, voorheen Gebr. Giunta d'Albani.

Samarang-Cheribon-Stoomtr.-Maatschappij. Verslag over het jaar 1908. Utrecht, J. van Boekhoven.

Serajoedal-Stoomtr.-Maatschappij. Verslag over het jaar 1908. 's-Gravenhage, voorheen Gebr. Giunta d'Albani.

Verslag van den Raad van Beheer der Nederlandsch-Indische Spoorweg-Maatschappij over het jaar 1908 van de Algemeene vergadering van Aandeelhouders ingevolge art. 44 der Statuten. 's-Gravenhage, voorheen Gebr. Giunta d'Albani.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

- De Javabode t/m 19 Mei '09.
- Het Bat. Handelsblad idem.
- Het Nieuws v/d Dag v. Ned.-Indië idem.
- Het Soer. Handelsblad t/m 18 Mei '09.
- De Sumatrapost t/m 20 Mei '09.
- De Javasche Courant no. 38 en 39.
- Ned.-Ind. Effectenblad no. 20.
- De Indische Mercur no. 24.
- Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw no. 117.
- De Banier no. 18 en 19.
- De Padanger t/m 14 Mei '09.
- Suriname. Nieuws- en Advertentieblad, t/m 22 Mei '09.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 14 Mei 1909. No. 38.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan Mr. R. J. de Wal, P. R. Vetter, H. J. Buijsman, J. van Brero, H. B. Ch. Gieben en Dr. Th. Valetou.

Belast: met de functiën van hoofdinspecteur, de chef van den dienst van het boschwezen in Ned.-Indië S. P. Ham.

Tijdelijk benoemd: tot opzichter bij den Waterstaat en B.O.W., J. F. Nicolai, Mas Soedarmo, L. W. Dumas en J. Coenraad.

Benoemd: tot off. van justitie bij den Raad van justitie te Makassar Mr. H. G. Derx; tot assistent-resident van Sepoetih—Toelangbawang (Lampongs) J. S. A. van Dissel, leider der kolonisatieproeven in genoemd gewest; tot lid van den gewestelijken raad van Kedoe D. Leupen; tot president van den raad van justitie te Padang Mr. B. Nijman; tot ingenieur B.O.W., F. Goossens, J. H. Levert, en J. G. H. Willems; tot president van de Wees- en Boedelkamer te Medan C. A. Schoggers; tot onderwijzeres 1e kl. Mej. T. M. Kruisheer; der 2e kl. Mej. G. van Hinloopen Labberton.

Ontslagen: op verzoek eervol de majoor der Chinezen te Semarang Oei Tiong Bhing.

Bepaald: dat te Bandoeng zal worden opgericht een Hollandsch-Chineesche school.

Overgeplaatst: naar Batavia de onderwijzeres Mej. W. C. Kroon; naar Djokja Mej. T. M. Kruisheer; naar Semarang Mej. J. H. S. van Maantz; naar Djokja Mej. M. J. Ch. C. Schokker; naar Soerakarta Mej. J. M. van der Voort; naar Tegal Mej. E. A. Odenthal; naar Semarang Mej. G. van Hinloopen Labberton.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den kapitein der genie R. R. Casters; den off. van gezondh. Dr. H. A. Sissingh en den 1en luit. der inf. N. P. van der Stok; 2 jaar aan den militairen apotheker B. W. Ferguson.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. van gezondheid 1e klasse J. Fock.

Extra-Bijvoegsel: Maandrapport omtrent den stand der voedingsgewassen op Java en Madoera, opge-maakt onder ultimo Maart 1909.

Uit de Javasche Courant van 18 Mei 1909. No. 39.

I. Herziening van het reglement op het rechtswezen in de residentie Lampongsche districten, in

Magazijn
Het Anker,
49 Veenestraat,
27 Heulstraat
Den Haag

Witte Goederen.

Uitzetten voor Nederland en Koloniën

voor Heeren, Dames en Kinderen.

Vraag
en
Prijsopgaaf
Zichtzending.

verband met de reorganisatie van het inlandsch be-
stuur in genoemd gewest.

II. Wijziging der administratieve in-deeling van
de residentie Lampongsche districten.

Benoemingen enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den
leeraar E. A. A. Gobée en G. W. Kiewiet de Jonge;
twee jaar aan de hulponderwijzeres Mej. A. Th.
Rookmaaker.

Benoemd: tot algemeen ontvanger 2e kl. F. J.
du Chateau; id. 3e kl. J. K. Fauser; tot inspecteur
van Financiën te Batavia J. E. Bijlo; tot asp.-con-
troleur bij het B.B., P. H. Willemsse; tot hoofd-
onderwijzer der Depaksche school Ch. Hekker; tot
regent van Boekit (Saleier) Baso daeng Biraeng;
tot wedono van Singenlor (Semarang) Raden Gon-
dodipoetro; van Djakenan (Pati) Mas Mangoendi
wirio; van Weleri (Kendal) Mas Soemodidjojo.

Ontslagen: op verzoek eervol als luitenant der
Arabieren te Menado, Said Mansjoer bin Abdoel-
lah Alhasni; benoemd als zoodanig Séch Farai bin
Mohamad Wakid.

Bepaald: dat te Singaradja een Hollandsch-Chi-
neesche school zal worden opgericht.

Militair Departement.

Verleend: wegens ziekte een jaar verlof naar
Europa aan den 1en luit. der genie C. L. Vogele-
sang.

Overgeplaatst: bij het 2e bat. de majoor G. W.
Honigh; bij den topogr. dienst de 1e luit. L. F.
van Gent; bij het garnizoensbat. van Celebes enz.,
de 1e luit. G. P. de Neve; naar Flores de kapitein
J. D. H. Beckering; bij het 12e bat. de kapitein E.
Kilian; bij het garnizoensbat. van Palembang de 2e
luit. J. W. H. Kramer; naar Pangkal Pinang de
2e luit. H. A. W. C. de Haze Winkelman; naar
Muntok de 1e luit. C. F. A. Moorrees; naar Blin-
joe de 1e luit. N. Binnendijk; naar Pangkal Pinang
de 1e luit. N. J. Feenstra; naar Toboali de 1e luit.
A. Dufour; naar Soembawa de kapitein R. Boon-
stra; naar Timor de kapitein V. J. van Marle; naar
Soemba de 1e luit. C. A. Rijnders; naar Taliwang
de 1e luit. A. A. Streiff; naar Panton Laboe de 1e
luit. H. J. A. D. Verhoeven.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het Ned. s.s. „Gede”, van Bata-
via 13 Mei 1909. Te Marseille 8 Juni 1909.

P. J. C. van Brero, met echtgenoot; A. F. de
Graaf, met echtgen. en 2 kinderen; Mevr. J. C.
Bruyn met 1 kind; Mr. M. M. Taytelboom; Dr.
C. M. van Deventer; C. H. Wortman; H. C. Croes
met echtgen. en 3 kinderen; A. C. Koning; F. W.
A. L. de Nys, met echtgen. en 4 kinderen; Mej. C.
Chevalier; W. C. B. Wintgens, met echtgen. en 1
kind; C. C. Smits met dochter; A. Pimentel; J.
Neelmeyer; J. Schijfsma; S. F. Heddema; A. Al-
berts; A. C. A. Boers; J. G. Cramer, met echtgen.;
Jongheer C. B. Sibenius Trip; L. Danzet; J. H.
Dijkhuis; O. Karlsen; L. van der Meulen; N. van
den Bogart; J. J. van Waart; F. van Zanden; G.
G. Kallansee; C. Ronneberg; F. Kistler; L. Leef-
lang; P. Devoit; J. Christoffersen; A. J. Jorgen-
sen; Carl. Andreassen; A. Jansen; A. Anderson;
Römer, benevens H.M. troepen en schepelingen.

Te Padang embarkeeren: J. J. Zerb met echtgen.
en 5 kinderen; Mevr. de Wed. J. E. Bastiaans,
geb. Zerb met 2 kinderen.

Naar Padang vertrekken: W. C. Lans met echtgen.;
Mej. E. Foringer; E. Halewijn; J. C. Veenendaal;
Mej. Resner; Jongejuffrouw Scheurer; Jongheer
De Buck.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Wil-
lem II”, gezagvoerder J. W. van Slooten, van Am-
sterdam naar West-Indië op 11 Juni 1909.

L. H. P. Outhuys; J. P. Nagtegaal, echtgenoot
en 2 kinderen; Mevr. C. Heineken; H. F. Wesen-
hagen; R. L. Pian, echtgenoot en 2 kinderen; D.
F. Merian; H. von Baudel; J. Apell, echtgenoot
en kind, benevens 73 Javaansche emigranten.

Levensverzek. Mij. Arnhem.

Maatsch. Kap. Eén miljoen gulden (volteekend).

Bijkantoor te 's-Gravenhage: Kettingstraat 23,

Directeur W. J. FONTEIN.

Bijkantoor te Batavia: Kali Besar,

Directeur J. WILDEMAN.

TOKO BAHROE

Gestigd anno 1898.

Telef. Interc. 4796. A

v. Kinsbergenstr. 126 b/d Pr. Hendrikstr., den Haag.

Het beste en soliedste adres voor de Indische familiën. Deze zaak staat
met geene andere zaken of filiaien in verbinding. Directe aanvoer uit Neder-
landsch-Indië.

Vraag onze beroemde PECCO SOUCHON AFTER DINNER EN ASSEM THEE,
voorzien van etiket alleen echt. Let s.v.p. op dit adres.

W. BARNAS & DIEMERS. — Importeurs.

MODE-MAGAZIJN „CAMELIA“

A. G. M. BEEKMAN-DRIEHUIJS

ANNA PAULOWNAPLEIN 13 - 's-GRAVENHAGE.

CONFECTIE VOOR DAMES EN MEISJES.

PLUCHE EN FLUWEELEN MANTELS. - GEKLEDE ROKKEN, ONDERROKKEN.

STOFFEN EN ZIDEN BLOUSEN IN RUIME SORTERING.

HOEDEN EN PELTERIJEN.

STEEDS VOORRADIJG: DE NIEUWSTE CEINTUURS, DASSEN, AVONDDASSEN
EN HANDSCHOENEN. CONCURREERENDE PRIJZEN.

N.V. Electriche Drukkerij

„Luctor et Emergo“

Amalia van Solmsstraat 2-4,

Telephoonn. 4424

=:

Den Haag

Gouden Medaille.

Paris 1907

Internationale Tentoonstelling Hygiëne

Haargroeimiddelen

merk „CRINOFLOOR“

zijn de middelen waarvan men het meest
succes kan verwachten. Men vrage
overtuiging daarvan aan, de vele attesten
herstelden, welke gaarne op aanvraag gratis
thuis worden gezonden. Mondeling of schrift-
telijk ADVIES KOSTELOOS.

C. ROMETJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haag

Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN

Succes bijna altijd zeker.

OPVOEDING.

Het Hoofd eener Bijz. School zag zich
gaarne belast met de opvoeding van een

paar KINDEREN.

Uitstekende referenties.

Adres: De Perponcherstraat 108-110
DEN HAAG.

VACANT.